

“Els compleix un vell somni de Consuelo. L'IVAM i ella estaven fets l'un per l'altre”. El 6 de maig de 2004, Esteban González Pons, aleshores conseller de Cultura de la Generalitat, presentava d'aquesta manera qui a partir d'aquell moment havia d'esdevenir directora del museu: Consuelo Ciscar Casaban, fins aleshores secretària autonòmica de Cultura, militant del Partit Popular i esposa del multiconseller Rafael Blasco, ara imputat per un presumpte cas de corrupció. Davant els periodistes, González Pons va presentar aquell nomenament com una mena de maridatge providencial, com si l'IVAM i ella foren ànimes bessones. L'acoblament naixia, però, amb un defecte de forma: era la primera volta en els 15 anys d'història de l'Institut Valencià d'Art Modern que l'administració s'atrevia a col·locar al capdavant del museu una directora amb una filiació política tan marcada com la de Ciscar. Tomàs Llorens, Carme Alborch, José Francisco Yvars, Juan Manuel Bonet, Kosme de Barañano —els seus predecessors— provenien de l'esfera artística i, d'alguna manera —potser ací caldria excloure Barañano—, van gestionar el museu amb criteris estrictament professionals.

Els nou anys transcorreguts des d'aquell nomenament han servit per a confirmar els pitjors presagis. Durant el període de temps en què Ciscar n'ha agafat les regnes, l'IVAM ha anat descendant de forma progressiva pel pendent de la mediocritat. Pel camí ha erosionat bona part del prestigi que havia guanyat com a primer museu de l'estat consagrat exclusivament a l'art modern, quan ni el Reina Sofia ni el Macba no existien. L'absència de criteri artístic, la impulsiva política de programació d'exposicions, la incorporació de temàtiques que poc o res no tenen a veure amb l'art contemporani, la consolidació d'una camarilla d'artistes i comissaris al voltant de Ciscar, la introducció del mecenatge d'empreses constructors durant l'etapa del *boom* i, més recentment, l'escàndol per la vinculació del museu amb la trama xinesa de Gao Ping, han minat la credibilitat d'aquesta institució. “L'IVAM era un museu amb prestigi, però ha deixat de tenir-ne perquè Ciscar ha fet una gestió lamentable i personalista”, explica una persona amb interessos en el món de l'art però que

Consuelo Ciscar és directora de l'IVAM des de maig de 2004.

La decadència de l'IVAM

La política d'estalvi ha dut la Generalitat a deixar el consell rector de l'IVAM a les mans dels polítics. És l'enèsima estocada a un museu que, sota la direcció de Consuelo Ciscar, ha perdut el prestigi que va conrear durant els primers anys. L'absència de línies expositives definides, la ingerència dels interessos polítics, l'endogàmia a l'hora de donar eixida a artistes i comissaris, han minat la credibilitat d'una institució que un dia fou referència a nivell europeu.

s'estima més mantenir-se en l'anonimat pels seus vincles amb l'administració pública.

Paradoxalment, la darrera màcula a la reputació de la institució no l'ha posada la seua directora, sinó la Generalitat mateixa. Les polítiques d'estalvi han provocat un aprimament del consell rector del museu, un òrgan que, segons la llei de creació, tenia atribuïdes les competències de direcció, control i supervisió. De resultes d'aquesta dieta —imposada per l'anterior consellera, Lola Johnson— han

quedat fora del consell els sis vocals de lliure designació que s'englobaven sota l'epígraf de “professionals de reconegut prestigi”. El nou consell, per contra, el formen càrrecs vinculats a l'administració (la consellera, el secretari autonòmic, la directora i la subdirectora de la Conselleria de Cultura, el director general de Culturarts, la directora del museu, dos secretaris autonòmics de la Conselleria d'Hisenda i tres vocals designats personalment per la consellera María José Català).

D'esquerra a dreta: Mónica Ridruejo, ex-directora de RTVE, ha fet la seua primera exposició individual a l'IVAM; el perruquer Tono Sanmartín, amb una obra de la seua exposició; Gao Ping, cap d'una presumpta trama de blanqueig de diners, va contractar amb l'IVAM.

Aquest canvi ha estat rebut amb suspicàcia pels col·lectius valencians lligats al món de l'art, que temen que la monopolització del consell rector per persones vinculades a l'administració no siga un pas més en la degradació del museu. La consellera de Cultura, María José Català, ha respost a les crítiques amb l'anunci d'una pròxima constitució d'un consell assessor format per professionals. Aquest organisme, però, només tindrà funcions de caràcter consultiu. Toni Signes, artista i membre de l'Associació Valenciana d'Artistes Visuals, compara el procés que està vivint l'IVAM amb el de les caixes d'estalvis. Allí, diu, "hem vist com s'han introduït polítics als consells fins que les han enfonsades o arruïnades i al final l'única alternativa ha sigut la privatització".

Una personalitat desfigurada. Si ga com siga, l'assalt al consell rector és vist per molts com l'enèsim desfici d'una direcció erràtica que, en paraules de Ricard Silvestre, professor de l'Institut Interuniversitari de Creativitat i membre de l'Associació Valenciana de Crítics d'Art, "ha desfigurat la personalitat" de l'IVAM. Les crítiques contra les línies expositives triades són compartides per la majoria de les persones consultades. Si bé tothom admet que en aquests nou anys hi ha hagut encerts, tothom està d'acord que ha mancat so-

lidesa i coherència en les propostes expositives. "Ni les línies de treball ni les d'investigació de l'IVAM estan del tot clares", argumenta Ricard Silvestre. De la mateixa opinió és Olga Adelantado, presidenta de l'Associació Valenciana de Galeries d'Art Contemporani, per a qui "les línies expositives són disperses i disperses".

En aquest sentit, la introducció de segons quines personalitats en la nòmina expositiva de l'IVAM ha provocat poca polèmica en aquests nou anys. Mostres com les de Tono Sanmartín, un conegut perruquer de València qui, segons van denunciar els socialistes, era, a més, estilista de Francisco Camps (any 2007); del mediàtic Joaquín Torres, també conegut com l'"arquitecte dels famosos" (2012); de Mónica Ridruejo, directora de RTVE en temps de José María Aznar, qui va tenir el privilegi d'estrenar-se amb una mostra individual al museu valencià (2013); o d'Agatha Ruiz de la Prada, que inaugurava exposició aquest passat divendres, són alguns dels casos que han alçat polseguera. A això, cal sumar-hi, sobretot en els darrers anys, propostes que, si bé tenen sentit en altres espais, desvirtuen l'essència avantguardista d'aquest recinte. És el cas de l'exposició sobre els Objectius del Mil·lenni de l'ONU que es va programar l'any 2012; la dedicada al dibuixant Mingote, aquell

mateix any; o la que a principi de 2011 va organitzar Renfe per commemorar el vintè aniversari de la revista *Paisajes desde el tren*.

Un museu al servei del PP. Aquesta última mostra es va inaugurar només un mes després que la ciutat festejara l'arribada de l'AVE a València. I és que, segons denuncia l'artista Toni Signes, "el museu s'ha convertit en una ferramenta de propaganda ideològica. En moltes ocasions les exposicions intenten justificar culturalment les polítiques del govern valencià, ja siga pel transvasament, la Fórmula 1 o la religiositat". El ben cert és que, sota la batuta de Consuelo Ciscar, el museu va pujar a l'onada de l'entusiasme dels grans esdeveniments i es va posar al servei de la cosmovisió dels gestors del PP. Així, amb motiu de la celebració de la XXIII Copa de l'Amèrica, l'IVAM organitzà una exposició col·lectiva, "Ojos de mar", que tenia com a eix vertebrador la mar, així com un programa de conferències sobre nàutica. El mateix any, coincidint amb l'anunci que València acolliria, l'any següent, una competició de Fórmula 1, el museu va organitzar una mostra sobre la velocitat. El 2006 també va acollir una mostra audiovisual sobre el València CF de l'artista holandès Geert Mul. I el 2008, coincidint amb la celebració de la cursa automobilística i del

mundial d'atletisme de pista coberta, va programar l'exposició "Plusmarca. Art i esport". "En ocasions tenen estratègies més pròpies d'un departament comercial de Carrefour que d'un museu d'art del segle XXI", es lamenta l'artista visual i escriptor Domingo Mestre, que forma part d'Ex-Amics de l'IVAM, un col·lectiu format per persones vinculades a l'art que, des de principis dels 2000, reneguen de la gestió cultural del PP. El crític Ricard Silvestre creu que es programen exposicions "que no fan cap aportació artística, que responen a la filosofia de l'espectacle per l'espectacle". Per a Olga Adelantado, representant dels galeristes, el museu "ha estat aliè al desenvolupament i evolució artístics que s'han produït a la ciutat durant aquest període. Tenim la sensació de treballar en sectors i per interessos diferents".

"El que no pot ser és que l'IVAM duga un perruquer o un senyor que fa còmics –diu la font que prefereix mantenir-se en l'anonimat–. I, sobretot, el que no es pot fer és programar exposicions en funció del grau d'amistat de l'artista amb la directora". I és que l'endogàmia és, segons assenyalen la majoria dels consultats, un dels principals mals atribuïbles a la gestió de Ciscar. La directora, diuen, gestiona el museu com si fóra casa seua. En la nòmina de beneficiats hi ha artistes com José Cosme, Miquel Navarro, Natividad Navalón, Ripollés o Manolo Valdez i comissaris com Francisco Javier Pérez Rojas, Barbara Rose, Rafael Sierra o Fernando Castro, director de *Descubrir el Arte*, revista que pertany a Unidad Editorial (*El Mundo*) que l'any 2011 va

Ricard Silvestre, crític d'art: "El que necessita l'IVAM és una refundació"

guardonar a Ciscar. Per la seua banda, Sierra ha sigut comissari de diverses exposicions de Rablaci, el nom artístic del fill de Consuelo Ciscar i Rafael Blasco. També és el responsable que l'IVAM pagara 440.280 euros per uns quadres a Gao Ping, el xinès detingut com a responsable d'una presumpta trama de blanqueig de capitals. "El que passa a l'IVAM és un reflex del que passa a València: una normalització de l'amiguisme i del *te quiero un huevo*", apunta l'artista Toni Signes. La mateixa Ciscar ha comissariat almenys una trentena d'exposicions en el seu propi museu, segons ha pogut comptabilitzar aquest setmanari. Ciscar és capaç d'escriure sobre el cubisme francès de Braque o el constructivisme de Torres Vieira. Per al crític Ricard Silvestre, "no és normal que la directora d'un museu comissarie un tal volum d'exposicions. Té sentit que un director comissarie una mostra si ell n'és el principal expert, però ningú es creu que ella pugui ser experta en tants corrents artístics".

Sobreviure a Ciscar. A tot això, cal sumar-hi que l'IVAM ha esdevingut una mena de muntanyes russes expositives, on s'inauguren exposicions amb una periodicitat poc habitual en altres centres de les mateixes característiques. Això és

"contraproductiu", a parer de la persona vinculada al món de l'art que prefereix romandre en l'anonimat. "Hi ha una política esbojarrada d'inauguracions, de manera que no saps què hi ha en cada moment. Les exposicions han d'estar més temps, però per a això cal que tinguem una certa solidesa", explica. De la mateixa opinió és Ricard Silvestre, per a qui "es fan exposicions sense seqüència temporal i això distrau el públic. I a València, el públic ja està prou distret".

Desposseït de l'aura que l'envoltava des de la seua fundació i menystingut per un sector important del món artístic autòcton, queda la pregunta de si l'IVAM sobreviurà a Consuelo Ciscar. La caiguda en desgràcia del seu marit, Rafael Blasco, i la consegüent pèrdua d'influència, podria precipitar la seua eixida del museu, anhelada des d'alguns sectors de la Generalitat. Ara bé, què quedarà del museu quan ella marxe? L'artista i ex-amic de l'IVAM, Domingo Mestre, és pessimista: "En lloc de tenir una evolució cap a endavant, com el Macba o el Reina Sofia, ha fet una regressió". Per això, diu Mestre, "és difícil que recupere un paper interessant en el diàleg artístic. Mentre l'IVAM es devaluava, han sorgit molts centres i el fet cert és que, avui dia, les iniciatives més interessants passen al marge dels museus". Ricard Silvestre, per la seua part, és més optimista: "Afortunadament, la marca està per sobre de la gestió. S'ha malbaratat part del prestigi que tenia, però encara es pot salvar". I hi afegeix, aquest crític: "El que necessita l'IVAM és una refundació".

Violeta Tena

EL TEMPS

És Temps de Vacances

Si n'ets subscriptor i a l'estiu te'n vas de vacances i vols rebre **EL TEMPS** cada setmana.

Telefona'ns al **902 131 025** i comunica'ns l'adreça on vols rebre la revista aquest estiu o bé envia'ns un correu electrònic a: subscripcions@eltemps.net (Ens ho pots comunicar fins el 22 de juliol)